

A fényképész-illusztrátor

Demeter Zsuzsanna–Stemlerné Balog Ilona:
Müllner János (1870–1925). A háborús Budapest fotóriportere

FARKAS ZSUZSA

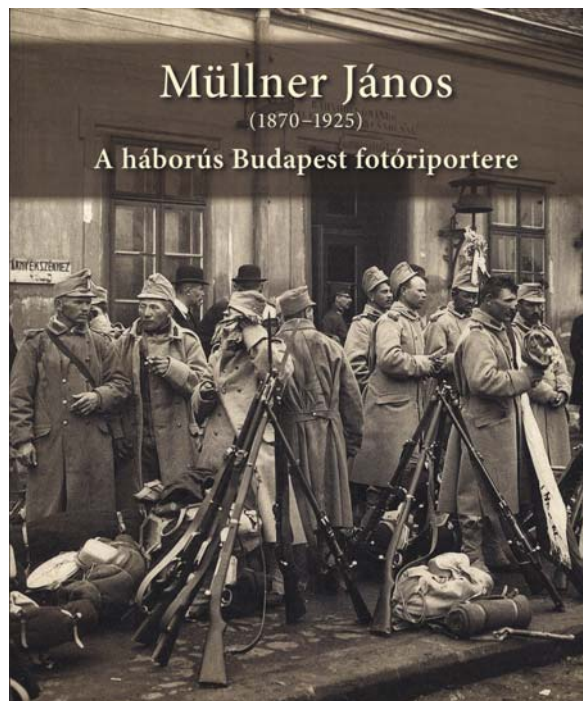
BTM Kiscelli Múzeum, Budapest, 2016

Sokat hallottunk már arról, hogy két kiváló fényképész van az I. világháborúnak, Müllner János és Balogh Rudolf; egyikük a frontról, másikuk a hátszagról tudósított. Szerencsére kettejük életművének java része múzeumba került. Nagy érdeklődéssel fogadtuk tehát a kötetet, mely a kevésbé ismert, de igen jelentékeny mestert, Müllner Jánost első alkalommal mutatja be a nagyközönségnek.

A bevezető tanulmány hosszasan foglalkozik a hagyaték kérdésével, annak a nyomozásnak a folyamatával, hogy hogyan kerültek be a különféle magyar gyűjteményekbe az egyes kópiák. Maga Müllner adta el a Budapesti Történeti Múzeumnak, az Országos Széchényi Könyvtárnak, a Hadtörténeti Múzeumnak a nagyjításait. Számos átfedés van, vagyis ugyanaz a kópia több helyen is megtalálható. Hozzávetőlegesen 5000 képét lehetett ma összegyűjteni. Ez a kutató, felderítő munka kiterjedt a negatívok vizsgálatára is, mindez igen alapos utánajárást igényelt.

Azt gondolhatjuk, hogy az összegyűjtött életműből 300 képet kiválogatni nagyon szubjektív dolog. Föltétlenül magyarázatra szorul, milyen elgondolás szerint történt ez a folyamat – kár, hogy ennek a történetéről nem írtak a szerzők.

A *Békeévek* című fejezet 28 képből áll, az 1905-től készült fényképeken az álldogáló, sétálgató emberek után a gyűlések, tüntetések és a kilakoltatások felkavaró momentumai láthatók. A *Háborús Budapest* című fejezet 173 képben mutatja be az első világháború eseményeit, főként a város nyilvános terein készített alkotásokon keresztül. Minden képhez rövid magyarázó szöveg társul. A képek sora a háborút életető felvonulással kezdődik, majd elképedve nézhetjük azt a 1914. őszi, különös Müllner-felvételt, melyen a Parlament előtt, az utcán nyolc férfi áll, egymást nem takarva, újságot olvasva. Valószínűnek tűnik, hogy a fényképész beállította ezt a jelenetet, annak érdekében, hogy víziószerűen működhessen a hiányzó spontaneitás. Ha továbblapozunk, érezhetjük a hírek utáni rendkívüli kíváncsiságot. Az egyik képen azt láthatjuk, hogy az

Újság kiadóhivatalának kirakata előtt több száz, friss információra éhes ember tolong. Müllner felülről, hátulról fényképezte le a tömeget, így hatásos riportkép született.

A háború közepétől megjelennek a pesti mindennapokban a sebesültek. A betegek, a nyomorékok, a halottak és a sírok következő két év meghatározó képi élményei. A fronton harcoló katonák helyett a munkahelyeken nők dolgoztak még utcaseprőként és kocsisként is. Az 1916-os koronázási ünnepségek fényűző pompája éppen olyan súllyal szerepel e könyvben, mint az éhezők, ingyenkonyhák szegényeinek utcai élete. A *hadirokkantak* és a *Hősök temetője* friss sírjai zárják a világháborús részt.

A harmadik fejezet *Forradalmak* címmel, 30 képpel, a negyedik fejezet pedig a *Forradalmak után* 40 képpel az életmű bemutatásának utolsó fázisai. Némelyik mű önmagában is megérne egy-egy elemzést. A valós történelmi tények és a fényképek soha nincsenek összhangban, de magyarázatok léteznek, az interpretálás pedig nem csak a fotótörténések számára szükséges. Sok érdekes képet találunk e kötetben; Müllner János kiváló fényképész, felvételei között számos olyan akad, amely nélkül nem lehet megírni a magyar szociófotó-történetet, sőt a „művészi” fényképezés történetét sem.